

2. УПОЗНАЈТЕ СЕБЕ

Предуслов за постизање успјеха у животу и професионалној каријери су сигурно ваше способности и мотивисаност за одређене послове и задатке. Управо способности, особине личности и мотивисаност су само неке од карактеристика по којима се људи међусобно разликују, а зато се разликују и њихови интереси за одређене професије. Успјех у послу и вјештина којом ћете обављати неке послове зависе од тога да ли сте правилно процијенили своје способности. Свако има различите способности и различите могућности да успије и сигурно сваки човјек посједује способност за обављање више послова.

2.1. Провјери своје способности да би правилно одлучио

Човјек се рађа са одређеним способностима, и оне се зависно од активности појединца развијају у већој или мањој мјери. Васпитање и утицај околине имају значаја за развој способности. Обављање различитих послова у свијету рада (у занимањима) тражи различите способности, а као најважније издвојићемо сензорне, психо моторне и интелектулане (менталне способности).

Сензорне способности су везане за рад чулних органа као што су оштрина вида, способност разликовања боја, осјетљивост на свјетлост, оштрина слуха и сл. Постоје нека занимања која траже изнадпросјечне сензорне способности за разлику од оних које се сматрају нормалним у свакодневним условима живота и рада. Оштрина вида, слуха, осјетљивост за боје су посебно важни и често истакнути као посебни захтјеви појединих занимања. Психо моторне способности се такође појављују као предуслов за успјешно обављање већег броја

занимања и то оних која за успјешно обављање траже спретност прстију, спретност руку, мирноћу руку и друге захтјеве.

Ковач треба тјелесну снагу и издржљивост, мишићну осјетљивост. Сликар не треба снагу, али мора добро разликовати боје, а хирург мора имати мирну руку. Нека занимања захтјевају добру способност расуђивања, друга лакоћу изражавања као што су водитељи и репортери...

Добро процјените какве особине тражи занимање које вас привлачи и искрено процјените имате ли такве **особине**.

Интелектуалне способности су битан предуслов за обављање свих послова и активности. У оквиру интелектуалних способности разликујемо опште и посебне интелектуалне способности. Опште интелектуалне способности се дефинишу као способност сналажења у новим и непознатим ситуацијама док су посебне усмјерене на одређене уже области. Неки људи са више, а неки са мање напора рјешавају одређене ситуације зависно од степена интелектуалних способности. Највећи број занимања захтјева просјечни степен интелектуалних способности док веома сложени послови у одређеним секторима рада захтјевају надпросјечне интелектуалне способности, што значи да свака област рада има посебне захтјеве када су у питању способности човјека.

Што су способности више усклађене са захтјевима рада, човјек лакше и брже усваја потребне радне вјештине и брже напредује у каријери.

Пожељно је да темељито анализирате способности и будете веома објективни у просуђивању властитих способности, а то сигурно није лак задатак. Разговарајте са својим ближим, сазнајте како вас они виде јер ћете тада можда бити објективнији у односу на ваше просуђивање. Ако сте у великим дилемама затражите стручну помоћ школског педагога и психолога.

Ево једног примјера да анализирате себе.
Размислите о сљедећим питањима и дајте писмени одговор на свако од њих.

- Какав сам?
-
-

- У чему се разликујем од других људи?
-
-

- Које добре особине ми приписују други људи?
-
-

- Шта радо започињем?
-

-
- Шта не волим да радим?
-
-

- У чему сам добар?
-
-

- Какве особине немам?
-
-

2.2. Интересовања и склоности (ставови)

Претпоставка је да ће човјек изабрати занимање за које показује интерес. Такође је логично да човјек нема само један него више интереса односно више области које га занимају, неко има интерес за природне, а неко за друштвене науке, једни за књижевност, а други за технику. Интензитет интересовања је различит за различите области и он ће у великој мјери усмјерити ваше одређење за неко занимање.

Треба знати да су интереси подложни промјенама и што је човјек старији они су стабилнији. Потребно је интересе ускладити са способностима јер неслагање између ове двије важне области може отежати професионални развој. Не би било пожељно прецјенити своје способности без обзира колико су јаки интереси за поједине области, јер човјек ће успјети сразмјерно својим способностима.

Бавећи се стручном анализом односа између занимања и способности, односно склоности, савремена наука издваја шест типова личности, односно карактеристика.

То су:

Типови личности	Занимања
1. истраживачки	биологија,математика, новинарство
2. умјетнички.....	умјетност,музика, писање
..	социјални рад, клиничка психологија
3. друштвени.....	књиговодство, финансије,пословно управљање
..	књиговодство, финансије,пословно управљање
5. конвенционални.....	шумарство, пољопривреда
.	
6. реални.....	
.	

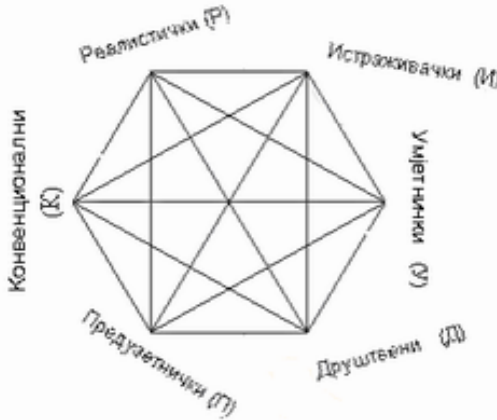
Истраживачки тип више захтијева размишљање, организовање и разумијевање него осјећаје и емоције.

Умјетнички укључује самоизражавање и емоционалне активности.

Друштвени тип захтијева више интерперсоналних, а мање интелектуалних или физичких активности.

Предузетнички преферира вербалне активности како би се утицало на друге у циљу постизања моћи и статуса.

Конвенционални укључује активности које су регулисане правилима, а **реални** укључује физичке активности које захтијевају спретност, снагу и кондицију.

Истраживања показују да се најбољи резултати постижу тамо гдје друштвене особе раде на друштвеним пословима, гдје конвенционални (они који се држе уобичајених правила) људи раде на конвенционалним пословима итд. Особа која са реалношћу ради на пословима који изискују овакав вид приступа је у много повољнијој ситуацији него ако ради на истраживачком послу. Кључне тачке овог модела су: 1) да постоје стварне разлике (особености) личности међу појединцима, 2) да постоје различити типови послова, 3) да би људи у радном окружењу, које се подудара њиховом типу личности требали бити задовољнији и мање склони самовољном напуштању посла од оних код којих су ова два појма у раскораку.

Истраживање је показало да у напријед приказаном дијаграму што су два поља или оријентације у шестоуглу ближе

постављени то су подударнији. Сусједни типови су слични, док су дијагонални потпуно супротни.¹

Иако је ово стручно становиште, надамо се да ће вам ови типови личности бар на кратко скренути пажњу, како би кроз њихову анализу можда пронашли себе у неком од њих и тако свој избор занимања усмјерили према послу, са којим је тај тип личности у потпуном складу.

Важно је да размислите и о томе шта су за вас вриједности које желите остварити. Да ли је за вас вриједно само добро плаћено занимање или су други циљеви које човјек остварује бавећи се другим послом вриједнији. Ваши ставови према одређеним областима (који могу бити позитивни или негативни) ће битно опредијелити ваш интерес, односно утицати на циљ који желите постићи. Размислите шта у вашој хијерархији вриједности има предност, пружање помоћи другима или остварење других интереса, узбудљива каријера и сталне промјене или пак миран професионални рад.

Интереси за одређено подручје и ваши ставови и вриједности су унутрашњи покретачки фактор који ће вам омогућити постизање жељеног циља и успјешан професионални развој и зато га немојте занемарити.

На крају овог поглавља желимо сумирати да су особине личности, вјештине, навике и интереси које појединци желе остварити значајни фактори у избору занимања сваког човјека. Без обзира чему тежили ваш професионални успјех ће знатно зависити од тога колико сте успјели ускладити ваше жеље и интересе са једне и могућности за остваривање истих

¹ Robins ST: Битни елементи организационог понашања, МАТЕ, Загреб 1995.

са друге стране. Размислите о свему, потражите помоћ и других јер ради се о вашем будућем занимању.

Свако је занимање добро ако се имају посебне склоности и амбиције за њега, ако се обавља с љубављу и ако се постане успјешан у њему.